

D.F.Y.D.

46
אברך אברך אברך אברך

sive

De voce אברך, qua Gen. XLI. 43. legitur,

DISSERTATIO PHI-
LOLOGICA,
POSTERIOR,

quam

בְּעִזְרַת נַבְיָא וְרַחֲמֵי כַּבֹּד:

& indultu

AMPLISSIMI ORDINIS PHILOSOPHICI
in inclutâ Salanâ,

publicæ ἐξέλεσθαι submitunt

M. JOHANNES ERNESTUS GERHARDUS Jenens.

&

MATTHÆUS TEUBELIUS Byrutho Francus.

a. d. XXVI. Aprilis

H. L. Q. C.

JENÆ,

Typis GEORGII Sengenwalds & CASPARI Freyschmiets/

Anno clc lxc XLV.

1774

DISSERTATION
PHILOSOPHICA
POSTERIOR

ABREVIATA ORDINIS PHILOSOPHICI
M. JOHANNES SEBASTIANUS GERHARDUS

ERACINUS
M. JOHANNES SEBASTIANUS GERHARDUS

נחלם: אה: מואל: מוהלח:
 פלח: אהל: אפולח:

Ententiam eorum, qui pro composita dictione
 vocem אהחבנן habent, perlustravimus Dis-
 sertatione priore: Sedet nunc animo illorum
 recensere interpretationem, pro simplici qui
 accipiunt dictione. Quod tamen antequam
 agamus, visum fuit pramittere versionem Ger-
 manicam commatis 43. Cap. XLI. Genes. à

Judæo quodam adornatam, quæ omninò Posit. ult. Diss. præced.
 fuisset inserenda. Eam postliminio benivolè nobiscum cõmu-
 nicavit Vir Reverendus pl. & lingg. Orientalium Fautor ma-
 gnus Dn. M. Henricus Teubelius Patronus, Mœccenas & re-
 spectivè Parens noster sincerè colendus. Illa sic habet:

אני זי רופטן פויר אים אויך אברך דו מיינט דער אה
 אין אויברשטר הוישפאטר צו קויניג או צו זעצן
 :und sie ruff-
 ten für Ihm aus אברך, das meinet/ der ist ein Oberster
 Hauptvater zum König/vñ zu sehen ihn vber alle die Land-
 schafft von Mizraim. Progredimur nunc ad

Positionem IV.

Sententiarum pro Una voce dictionem
 Abhrech accipientium divortia. Bux-
 torfl expositio allata, & rationibus con-
 firmata. eam amplectuntur multi Clarissi-

mi Viri. responsiones ad Buxtorfianæ sen-
 tentiæ fundamenta. Vav non semper co-
 pulativum, sed causæ quandoque redditi-
 vum, diversa interdum tempora ac modos
 connectit. אָוּוּ. R. Jonæ sententia ex R. A.
 Esra adducta. שׁוּוּ הפועל. R. David Kimchi
 expositio ambigua quodammodo. laus
 ejusdem. interpretatio R. A. Ezræ produ-
 cta in medium, illius encomium, Rabbinis
 אָוּוּ עֲשׂוּוּ הכח. dictus. R. Jose interpreta-
 tio. dictorum Rabbinorum, qui Fut. signif.
 exponunt, quid repugnet sententiæ. Hie-
 ronymus an V. V. auctor. Vulgati exposi-
 tio recensita. Conveniunt cum eâ versio-
 nes Belgica & Gallica. it. Calvinianorum
 quorundam. Cornelli à Lapide memoriæ
 lapsus. Aquilæ laus, illius expositio ex Hie-
 ronymo & Drusio proposita.

Eruditissimis ævi nostri scriptoribus probatur sententia,
 quæ pro una voce accipit, & quidem è fonte כָּוּוּ, quæ radix
 omnibus ferè Orientalibus pro illis actionibus, in quibus genua
 flectuntur, vel quæ tali gestu, in geniculatione sc. sunt, venit. Est
 tamen hîc inter auctores rursus diversitas. sunt enim, qui ex u-
 su Ebraeo, quo etiam referimus, qui formationem Chaldæam
 admittunt, exponunt; sunt, qui pro peregrina, Ægyptiaca videl.
 su-

sumunt voce. Priorem qui amplectuntur sententiam, iterum in diversas ire videmus partes: alii enim *nominaliter*; alii *verbaliter* dictionem hanc exponunt: qui hoc modo capiunt, itidem non conveniunt: nonnulli enim litteræ, ut putant, prorsus insistentes, existimant, Futurum esse Hiphil, & quidem personam primam; nonnulli Imperativum esse statuunt, alii Infinitivum. Horum nos sententiam positione hâc perpendemus. Præ aliis sententiis magno Buxtorfio ultimam allubuit amplecti Thef. Gram. lib. I. C. 15. & Lex. Ebr. rad. קָרַב munitam enim hanc putavit sequentibus fulcris Docere expositionem hanc 1. verbum continuò sequens וַיִּקְרַב & *dedisse* s. *constituisse*, 2. eandem confirmare suo calculo קָרַב & קָרַב , restante de hoc קָרַב 3. anomaliam קָרַב litteræ Characteristicæ Infinitivi Hiphil exempla similia in aliis Script. Sacr. locis reperiri, nim. Jer. XXV, 3. ubi וַיִּקְרַב legitur pro וַיִּקְרַב it. Eia. LXIII, 3. quo loco pro וַיִּקְרַב legitur וַיִּקְרַב . Kimchi pro anomaliam hujus confirmatione adducit etiam ex II. Paral. XX, 35. וַיִּקְרַב pro וַיִּקְרַב . Et sic dicti si-ve vocis hujus קָרַב sensus esset, *Regium præconem in Josephi inauguratione ante currum proclamasse, genua esse flectenda ab omnibus coram Josepho: ipsum enim constitutum esse supremum post Pharaonem totius Egypti præfectum.* Eodem cum Buxtorfio modo exposuere alii Clarissimi Philologi. Ante eum quidem Angelus Caninius, πολύγλωττος eximius Instit. Syr. Assyr. Talmud. p. 43. post eum Sixtinus ab Amama Gramm. Martinio-Buxt. lib. I. c. 12. §. 16. Zacharias Rosenbachius Med. D. & Prof. Herborn. Mose Omniscio, & alii plures. Sed quid fulcra, quibus sententia hæc sustinetur, labefactare quodammodo videatur, paucis cōsiderabim⁹. Primariū, ut videtur, sententiæ memoratæ fundamentum est, quòd statim dictionem קָרַב sequatur verbum modi Infinitivi, connexum per copulativam particulam ו , quæ ut aliàs communiter similes modos ac Tempora conjungit, ita hoc quoque idem loco facere vide-

tur. Sed præterquam, quòd h. l. propriè non **הביר** five copu-
 lationis sit nota: sed, quod eruditissimi censent Interpretes,
αιτιολογικῆ seu causæ redditiva, negari certè nequit, sæpè
ἀνομῆλος diversa tempora ac modos connectere, uti multis hoc
 exemplis demonstrat incomparabilis Philologus ac Theolo-
 gus, Dn. D. Glassius Philol. S. lib. IV. tr. I. observ. 7. Alterum
 dictæ sententiæ fundamentum est, quod anomalix **ש** litteræ
 Characteristicæ Chald. pro **ה** litterâ Charact. Ebræorum, pa-
 ria in Script. S. reperiantur exempla. Adducitur quidem à
 Caninio itemque Buxtorfio verbum **הנאליה**, ubi **נא** fronte
 loco **ה** Charact. secundū **קרה** positū, sed sciendū, quòd vocabu-
 lum hoc ab ipso Buxtorfio (cui addi potest Dn. D. Glassius, qui
 mihi instar omnium) *duplicis statuatur esse forma, ex Præterito &*
Futuro. Vide Thes. Gram. p. 140. de exemplo altero, quod affer-
 tur à Buxtorfio, Amamâ & aliis, etsi negari vix potest, maximè
 id huc facere, dubitari tamen potest, an vox dictio Abhrech ad
 formam hanc statim sit referenda. Exemplum a Kimchio,
 (quem antiquè *Camium* vocat Cl. Drusus) citatum, parum
 huc facit, est enim illud modi Indicativi, Rabbiorum **רדק**
 & **ר** quod spectat auctoritatem dico de posterioris mente vix
 esse, qui dubitet, cum verba ejus sat sint clara, quæ **רנע** ad C. 41.
 43. Genes. allegat in hunc modū: **ויאמר רבי יונה המדקדק**
הספרדי כי אכרן שם הפועל והאוף הו רר הן
כמו אשכם ושלוח ולפי דעתי שאוף אשכם לשון
שם הפועל in quibus verbis modò observandum,
i. e. nomen actionis Infinitivum designare modum, quo modo
 in R. D. Kimchi *ὀδοιπέσια ad scientiam* accipit nobilissimus Con-
 stant. L'Empereur eruditissimis suis ad l. d. notis p. 54. In Kim-
 chi verò verbis duo sunt ambigua, primò an ille pro *Imperati-*
vo accipiat, (quo modo Kimchiū cum Münstero & Pagnino al-
 legat B. Par. Comm. ad C. 41. Genes.) an verò pro *Infinitivo*,
 quod statuit Buxtorfius. Secundò an idem Kimchius hanc,
 an verò alteram, quæ pro *Futuri primâ* habet, amplectatur
 sententiam, utriusq; enim pariter facit mentionem, nec addit,
 quam

quam putet probabiliorem. Verba ejus ^{הַשׁ בְּשׁ} sic habent
והכבר ויקראו לפניו אברהם האלק במקום האברהם או
האלף למדבר כלומר כל אחר הורה קורא לפניו אברהם:
Patet hinc, Camium non nisi ambiguè pro sententiâ, quam Bux-
torf. tutari videtur, cõfirmanda posse allegari. ^{אֵלֶּיךָ יָבֹאוּ מֵעַתָּה תִּשְׁמָעוּ}
De sententiâ illâ, quæ pro Futuri persona primâ sumit, paucissi-
ma nuac veniunt subnectenda. Hujus videtur fuisse Radak,
etfi, ut modo dictum, utramque sententiâ, tum quæ pro Futu-
ro, tum quæ pro Imper. habet c. l. admittere videatur. Præpri-
mis verò notandùm, sententiâ hanc arridere R. Aben Esra, in-
signi illi inter Judæorum magistros Theologo, Astronomo ac
Philosopho, ob eximiam sapientiam ^{הַחֲכָמִים} dicto: ita enim
de voce hac ille commentatur ad Cap. XLI. אברהם כל אדם
קורא לפניו אברהם ואשתחווה וזו המלה מבין
הכבר הנוסף ויברך על ברכיו מהקל וכלם מגזרת
: ^{ברכים} In hunc quoq; sensum, non tamen excluso eo, quo
de paulo pòst, CL. Viri Mayerus & Pagninus trahunt verba F.
Dormaskith, quorum ita meminit ^{אמר לו לרבי רשי}
(inferit hic Mayerus ^{יוסף} R. Jose, quod nomen
tamen in Raschi non legitur, unde igitur defumserit Mayerus,
nescire me fateor) ^{בן דורמסקית עד מתי אתה}
^{מעורר עלינו את הכתובים אין אברהם אלה}
Buxtorfius habet ^{לשון ברכים שהכל היו, יהו}
^{נכנסין ויוצאין תחת ידו בענין שנא' ונתון אותו וגו' :}
Sed refragari videtur nobilissimorum horum Triumvirum sen-
tentiâ, quòd doctissimi Interpretes ad præcones verbum ^{ראו}
referant. Et sanè probabile est, textuique conveniens, cum ver-
ba reliqua tam antecedètia, quàm sequentiâ Pharaoni & præco-
nibus Regiis adscribâtur, אברהם, quoq; iisdem esse tribuendum,
neq; etiâ Spiritus S. indicare voluisse videtur quid populo fecerit
in hac Josephi inauguratione: sed qd Pharaon in honorè Josephi
& cõmendationè partim ipse egerit, partim per regios suos præ-
cones peragi curâvit, id quod ex toto cõtextu legèti de facili pa-
ret

tet. Hæc itaque cùm fat esse manifesta arbitremur, adtigisse modò sufficiat. Pergimus proin' ad sententiam, quam, uti præ cæteris hætenus enumeratis textui adprimè convenientem, amplecti amant interpretes Scr S. celeberrimi, eam sc. quæ Imperativi significatione vocem קָרַן suadet exponendam. Hoc sensu juxta Bonfrerium, interpretatur Vulgatus Bibliorum Interpreter, qui à plerisque Pontificiis S. Hieronymus statuitur: hic verò cū n, ut supra Pos. III. vidimus, aliter ac Vulgatus interpretetur, à Jacobo Bonfrerio Dionantensi è S. J. sententiā suam dicitur mutasse. Quo fine à Bonfrerio hoc dicatur nemo non videt: nimirum ut קָרַן Pontificiorum ferè communem, Hieronymum V. V. esse auctorem, possit $\phi\upsilon\lambda\acute{\alpha}\sigma\phi\upsilon$. sed tantum abest, ut Lutherani, quibus, ut notum, hæc in parte divortium intercedit cum Pontificiis, hoc admittant, ut potiùs ex hoc ipso fundamento alium ab Hieronymo Vulgatæ versionis esse auctorem concludere satagant. Videatur egregius & de Ecclesia Christianā non parùm meritus Theologus B. Gesnerus comm. ad h. l. p. 743. Eodem cum Vulgato modo habet Versio Bibliorum Gallica, revisa & cum textu Originali collata per Pastores & Doctores Ecclesiæ Genevensis, excusa Amstelrodami anno 1635. sic enim in illa legitur: *Et on croit devant lui, Qu'on s'agenouille. Et il l'establit sur tout le pays d'Egypte. & omnium clarissimè Belgica, quæ de Synodi Dordrechtanæ cōsilio prodiit: Ende sy riepen voor syn Mengesichte / Knielt.* Nec aliter ante hæc ediciones correctas redditam fuisse vocem Abhrech à Calvinianis in Bibliis suis, exinde colligere est, quòd David Paræus celebris Calvinisequa in Comm. ad h. l. scribit, *suos vertere, flecte genu:* nec ab eo dissentit Johannes Piscator, ejusdem religionis homo, ac Bibliorum commentator non incelebris, qui insuper addit, fat quidem id confidenter: (postquam nim. dixerat N pro N Characteristico poni) *hæc cū sint perspicua & certa, nihil adinet falsas aliorum interpretationes referre.* Accipiunt etiam in Imperandi significatione eximii Philologi Pagninus & Schindlerus. eademque ratione à Cornelio Cornel. à Lapide Jesuita exponere dicuntur Aquila & R. Elias Levita Germanus, per erudissimorum Ebræorum. Hic quicem

quidem in Tisbi, ille in translatione Græcâ è citatione S. Hieronymi. Sed fallit ac fallitur bonus ille Cornelius, dum R. Eliæ adscribit, de quibus ille ne γὰρ quidem loco à Cornelio allegato habet. Taceam, quòd idem Elias neq; in aliis suis operibus, utpote, פירוש ע"י ספר דקדוק ור' משה קמחי, מתורגמן ספר הכחור. מיהו קמחי quid de voce Abhrech sentiat, nisi quid oculos meos fugit, exponat. Existimo proinde sphalmate μνημονικῶς, qualis error in tam scribacem hominem facile cadere potuit, Cornelium nostrum hîc lapsum, locoque פ"ך (qui sententiæ huic ש"ה ש"ב favere videtur) posuisse פ"ך. De Aquilæ, hominis, D. Hieronymi iudicio, lingua Ebræa eruditissimè, quique, ut Epiphanius de eodè prodit, τῶν Εβραίων διάλεκτον ἀκριβῶς καὶ πιστῶς ἠρμύνευσεν, interpretamento, pauca addam. B. Hieronymus Qq. supra Gen. de eo hæc habet: *Et clamavit ante eum præco: pro quò Aquila transfudit, & clamavit in conspectu ejus adgeniculationem*: addit doctissimus Drusus notis ad fragm. Vet. Interpr. γονατισμὸν fortè. *Supra 24, 11. Usus est verbo γονατίζω, quòd ingeniculare reddunt, pro facere, ut aliquis genua flectat.* Idem ad C. XXIV. Gen. v. 11. ubi Schol. ἐγονάτισε. *Interpretamentum est Aquila. Quòd ita certum mihi, ut nihil magis. Idem in hoc libro פ"ך interpretatur, adgeniculatio, autore Hieronymo. Γονατίζω in Lexicis exponitur ingeniculo, genua flecto. Hic autem novè usurpatur, pro ingeniculare facio. Antea erat ἐνόμισεν, & apud Interpretem nostrum fecit accumbere. E quibus DrusI scholiis Aquilæ mentem sat planam nobis esse confido.*

Positio V.

SEptuaginta Seniores quomodo acceperint vocem *Abhrech*. an omisserint, & aliud quid de suo addiderint. multis in locis aliter legisse, ac hodie in textu Ebræo

B legi-

legitur. pro α legisse α . an hoc semper per
 χ expresserint, an verò quandoq; etiam
per κ . Laudatus Cod. MS. Liturgiarū Græ-
carum, qui adservatur in Biblioth. Reip.
Norib. Veteres adspirationē interdū abje-
cisse. κ ab initio vocū LXX. omisisse quan-
doq;, quandoq; transposuisse. Syros dictio-
nibus à Græcis ac Latinis mutuatis λ . à frō-
te addere. LXXII. usos esse Cod. non pun-
ctato. versionem eorum esse corruptam.

Operæ me facturum spero pretium, si LXXII. Seniorum
Versionem tanti à Veteribus æstimatam, tanti etiamnum à Pon-
tificiis habitam, quā hunc locum Gen. XLI. accuratiùs non ni-
hil considerem. Habet illa: καὶ ἐκήρυξεν ἐμπροσθεν αὐτῶν κήρυξ. καὶ
κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης γῆς Αἰγύπτου. *Et prædicavit ante eum præco, &*
constituit eum super omnem terram Ægypti. Variè à Viris doctis
disquiritur, quid LXXII. ut ita transtulerint, commoverit. CL.
Schindlerq; eos putat legisse λ λ λ sc. *pro nomine præconem signifi-*
cante: alii ut Leonhardus Marius ac David Paræus, scribunt, i-
psos vocem hanc λ λ λ tanquam peregrinam omisisse, nec addidisse,
quid clamavit præco sc. ; imò non quidquam habere, quod voci huic
respondeat, quæ expressa sunt verba Jacobi Bonfret I comm. h. l.
Sed salvo tantorum Virorum iudicio, arbitror ego, nec quid-
quam LXXII. hoc quidem loco in textu quod fuit, omisisse, nec
aliud etiam quidem de suo addidisse, sed aliter, atque in textu
authentico Ebræo hodie legitur, dictionem λ λ λ legisse, tum
quoad consonantes, tum quoad puncta vocalia, quod utrum-
que sæpè ab iisdem (si modò eorum est, quæ tam insigni titulo
hodie gaudet, versio Græca) factum, testes sunt Viri, iudicio,
auctoritate & Doctrinâ maximè conspicui. Pato hinc ipsos

pro

pro כ legisse כ, quod & aliis in locis illis contigit, Vide Eccle-
 siast. V, 16. ubi, ut Schindlerus existimat pro כנל legerunt
 כנל, reddūt enim καὶ ἐν πένθ. Cant. I, 10. quo loco pro כתר
 leg. כתר, vertunt enim ὡς πρηνός, sic ibidem pro כתר
 leg. כתר, habent enim ὡς ἀγκύρα. Nec obstare censeo,
 quod Ebr. כ Græci exprimere soleant per χ, non verò per κ,
 notante Drusio, Füllero, Mayo (quos duos posteriores hæc
 ipsa ratio permovit, ut vocem כסמ Efr. II, 69. Neh. VII,
 70. non à Darío, quasi Δαρδύος, sed à Græco δαρχμή putarint dictam.
 Vide hunc Prodr. Philol. S. p. 157. illum Miscell. S. p. 171.) utic-
 nim hoc ἐπὶ τὸ πλεῖστον fieri concedimus lubentes: ita non per-
 putuò id fieri patet è multis dictionibus Ebraicis, ubi litt. כ à Gr.
 per κ exprimitur sic כרמ LXX. redd. καρμήλιον. כרס
 per κρήνη. כר per κόρη. כרמ per κούμινον. sic & N. T.
 Scriptores habent καππαδοκία, quod Syrus exprimit per
 כרמ; καπεναού (ita enim, quavis Drusius malit χαφραδία
 legendū, persuadet mihi harmonia omnium Codd. Græcorum,
 quibus meritò ad numero vetustissimum illud Mstium Liturgi-
 arum Ecclesiæ Græcæ, quod ex instructissimâ, ac penè incompa-
 rabili inclutæ Reip. Noriberg. Bibliothecâ, pro eâ, quâ est ad ju-
 vandos aliorum conatus honestos propensitate, ac in me faventi-
 tiâ eximia, benivolè olim mecum communicavit Ecclesiæ No-
 ribergensis sidus verè illustre, Joh. Saubertus, Patronus meus
 singulariter observandus) quod juxta Drusium ac Pasorem est
 ex Ebræo כרמ: hinc & à Syro per כרמ
 exprimitur, similiter כרמ è Syro כרמ. Veteres enim quando-
 que abjiciebant aspirationem, fatente ipsemet Drusio, unde
 Cananai pro Chananai, Capbarsalama pro Chapharsalama I. Mach.
 VII, 31. quid quod dici possit, si LXXII. & alii Scriptores Græci
 semper το per χ expressissent, nullam eos habuisse rationem
 τς Dagelch lenis, cujus officium juxta Grammaticos est litteras
 כרמ, ad initio itemque post Scheva quiescens indurare,
 quod certè in כ non fit, si per χ & non pro κ d. l. effertur. Omi-
 sse

fuisse insuper & initiale, ceu otiosum ipsis visum, vel transposuisse
 vero consentaneum est. utrumque enim hoc ab iisdem τοῖς ἑβρα-
 μίκοις alibi factum, jam pridem ab aliis ostensum. Hoc solùm
 hic נִסְתַּרְתָּ דְּבִרְתָּ adiacere fuit visum, Syros uti | nominibus
 à Græcis ac Latinis mutuatis non rarò addere, cujus exempla
 videre licet in | אַוּוּ | è Gr. ξένον. | אַוּוּ | &
 אַוּוּ | è Latino Stadium, | אַוּוּ | è Græc. σολη.
 | אַוּוּ | è Gr. σόμαχον, & aliis quamplurimis;
 (quæ ipsæ tamen dictiones in Cod. Syriaco MS. IV. Evange-
 istarum, quem Damasci à P. Michaeli Damascino Maronitâ
 emtum, ex Oriente tanquam pretiosissimum thesaurum secum
 adtulit, & Bibliothecæ Academicæ Altdorff. legavit eximius
 J. Crus & de Rep. Noriberg. præclarè meritis D. Jacobus Fetze-
 rus, absq; | interdum leguntur, id quod peculiari aliquando
 Diatr. אַוּוּ | אַוּוּ | ostendam) ita quoq; eosdẽ
 & non rarò abjicere solere, ubi in textu Græco habetur; & hinc
 forsitan est, quòd pro Αεμαδαία Syrus semper habet | אַוּוּ |.
 Probabile insuper à multis præclarissimis Viris habetur, Græ-
 cæ versionis, prout hodie quidem extat, auctorem usum fuisse
 Codice Ebræo non punctato, id si & nobis largiatur, quid ob-
 stat, quò minus credatur, & h. l. illos per puncta alia, ac ho-
 die in Bibliis reperitur, nim. vel אַוּוּ vel אַוּוּ legisse, ac
 postmodum addita terminatione Græcâ α, cui cum ד conjun-
 cto respondet & Græcum, ut vel ex unicâ dictione Αλεξανδρεὺς vi-
 dere licet, quam Syro paraphr. N. T. transtulit אַוּוּ אַוּוּ
 & hoc modo, nim. per אַוּוּ, nomen Αλέξανδρος it. Αλεξάνδρου etiam
 exprimunt Rabbinim Vid. Eliæ Lev. Tisb. Benjaminim Tudelensis
 Itiner. & alios. Addi quoq; potest de rota hæc re Abrah. de
 Balmes אַוּוּ אַוּוּ litt. D. 4. b. Vel si hæc con-
 jectura minùs alicui arridet, propterea quòd nitatur hypothe-
 sis, quas nonnulli in dubium vocant, aliam adferimus, di-
 cimusq;

ci musq; LXXII. ipsam dictionem אָבֶרֶטֶס forsā integram re-
 tinuisse, ac additā tantum terminatione Græcā Σ transtulisse
 ΑΒΡΕΤΣ. Hanc cū scriptores, utpote peregrinam, non intelli-
 gerent, cognationem verò quandā cum ΚΗΡΥΤΣ habere vide-
 rent, [factā enim modò μετὰ τοῦ litteræ Α. eādēmq; in Η. mutatā,
 nec non pro Β. scrib. Κ, quæ litteræ in majori scripturā Græcā
 non exiguam habeat similitudinem, itemq; loco Ε substitu-
 endo Υ, quod ipsis vocis significatio requirere videbatur, re-
 sultat ΚΗΡΥΤΣ] quæ ipsa vox cū textui non adeò refragare-
 tur, probabile est, ipsos lateri seu margini textūs eandē
 addidisse. Crescente postmodum Lectorum seu librariorum
 sciolorum seu imperitiā, seu credulitate nimia, seu etiam reli-
 giositate præposterā pro voce ΑΒΡΕΤΣ ex אָבֶרֶטֶס à LXXII.
 formatā, in textum Græcum, marginalem illam dictionem
 ΚΗΡΥΤΣ irrepsisse, quam deinde librarios, utpote significatio-
 nis ratione ipsis magis notam, nec textui reclamantem, prom-
 tē arripuisse, non est incredibile. Sed quia alicui dubium
 suboriri potest de nostra hāc conjectura, ex eo, quod præsuppo-
 nat, majusculis litteris antiquos fuisse usos, ideò ex minori scri-
 ptura eandē probatam dari posse existimamus, sciolisq; scri-
 ptoribus vocem hanc κήρυξ, quæ in hodiernā LXXII. versione
 legitur, adscribi posse dicimus, qui pro α, κ; pro β [quod anti-
 quitus eandē ferè cum η & υ habuisse formam, supra memo-
 ratus Liturgiarum Gr. MStus Cod. me docuit] υ, pro η in syll.
 ult. υ [exiguam enim inter η & υ, in antiquis Cod. deprehen-
 dere licet differentiam] ut hinc pro ἀβρηξ s. ἀβρηξ nomine
 peregrino, librarii legerint vel legendum putarint κήρυξ, vocem
 nim. magis notam. Facit huc, quod apud Hieron. Tom. IV. p.
 110. legitur. Agens ibi S. Pater de V. 12. Cap. III. Amos, ubi
 pro Ebr. אָבֶרֶטֶס in LXX. versione legitur ἱερεῖς, quod cū textui
 Ebraico non respondere videret, scribit laudatus Pater, *putare
 se, LXX. ipsum Verbum posuisse Ebraicum: quod quidam non intelli-
 gentes, pro Ares legerunt ἱερεῖς.* Vide omninò πολυμαθὲς αὐτῶν Virum
 Joannem à Wowern de polym. it. Syntagm. de Græcā &
 Lat. Bibl. Interpr. cui adde non minoris studii Philologum Nic.

Füllerum Miscell. Sacr. lib III. C. 13. Nec mirum hoc euidam esse potest, si perpenderit, librariorū incuria in ipso authentico N. T. Cod. quædam mutata, quædam inserta, quædam omissa &c. quod multis docet Reverendiss. Dn. D. Glassius Phil. S. lib. I. tr. 2. Nos antequam Positionem hanc concludamus, ἐνὶ λόγῳ addimus ac profitemur, primis nobis de memoratâ hac LXXII. Vers. h. l. corruptione, & qua ratione ea nobis videatur facta, incidisse indicatam Conjecturam, nec ullum auctorem, qui eandem indigitarit, vel confirmet, à nobis visum aut lectum, indeque LUBENTES etiam alios de ea JUDICIUM FERENTES audituros. Stet igitur cadatque illa nostra, quæ sub manu narta conjectura SENTENTIA CRITICORUM. Pedem nunc ad

Positionem VI.

Arabem Bibliorum Interpretem ab Erpenio editum in Imperandi significatione אִמְרָא accipere, ostenditur. רכע. Alcoranus Turcorum Biblia. ex eo versus aliquis allatus. רכע per metathesin è עכר ortum videri. Significatio עכר è Kimchio. Drusi singularis conjectura, ut & Marci Marini. Utraque incerta. ה multitudinis indicina.

Arabem quoque Interpretem, quem Illustris heros Josephus Scaliger Leydenſi Bibliothecæ legavit, & CL. Erpenius linguæ Arabicæ Phœnix ac restaurator felicissimus, luci dedit, dictionem אִמְרָא pro Imper. modi verbo accipere, palam est: reddit enim textum hunc more suo sat clarè:

وَنَادَوْا فِرْعَوْنَ بِقَوَارِعِ غَمٍّ
 * وَنَادَوْا بِقَوَارِعِ غَمٍّ
 Et clamaverunt ante eum: genua flectite, quia constituit eum (Pharao
 sc.)

sc.) super congregationem (h. e. Universitatem) Regni Egypti & super Universum Egypti regnum. Adhibet verbum Imperat.

أَسْبَغَ، quod est à rad. عَسَبَ، quæ in

Alkorano etiam, Turcarum Bibliis, occurrit, & genuflexionis, seu incurvationis & adorationis significationem habet. Exemplum suggerit CL. Schindlerus Lex. Pentagl. p. 1758. ex Alkorani Cap. 2. (quod secundum edit. Lat. est s. juxta Cod. alios 3. & אֲשַׁבְּחָהּ לַעֲלֵי עֲלֵי אֲשַׁבְּחָהּ inscribitur) Introducuntur ibi Angeli

Mariam ita alloquentes:

يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ
وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ

ô Maria venerare Dominum tuum, & adora, & genua flecte cum genuflectentibus. Retinensis paulò uberiores habet interpretationem: ô Maria omnibus viris & mulieribus es mundior, ac lotior, soli DEO perseveranter studens, ipsum cum humilibus & reddente Schindl., genua flecte cum genuflectentibus, seu ut habet versio Lat. Roberti Retinensis ac Hermanni Dalmatae, de quâ quid eruditi censeant aliàs notum, genuaq; DEO flectentibus adora. Nescio, cur Schindlerus legat

أَسْبَغَ (quod est Mascul. pl. Imper.) reddat tamen in Sing. adora, seu genua flecte. contextus certè singularis numeri verbum requirit: an igitur in codice Arabico, quò usus est Schindl. enallage Plur. pro Sing. an vero in Schindlero, quod magis probabile erratum typogr. de quo alii judicent. Cæterum ortum videtur verbum

عَسَبَ per μετάθεσιν σοιχέων ex Ebr. כָּרַע, quâ de

Kimchius in Psalm. XCV, 6. scribit, quòd denotet כָּרַעוּרָא curvationem capitis cum corporis quadam parte. Antequam de illorum sententiâ, qui pro Ebr. voce כָּרַע accipiunt, discedamus, unicum adhuc addimus de Marci Marini Brix. sententia, itemq; de opinione seu conjectura CL. Drusl, habent enim hi peculiare aliquid de hâc voce, quod apud alios legisse me, non memini. Et hic quidem

in

in Qq. Ebr. lib. II. Cap. 71. p. 123. rectè adnotat, ratione Origini
à verbo אברך dictione Abbrech posse deduci, ut sensus sit, & cla-
mabant coram eo, videlicet Populus Ægyptiacus, Abbrech i. e. be-
nedic. Nam mos Orientalium, subjungit porrò, cum præteriret
Vir aliquis sanctus, aut alioqui sapientiæ nomine clarus, ut ab eo si-
bi benedici cuperent. Exemplum memorabile extat apud Hierony-
mum de Hilarione, cui quodam tempore Syriam prætereunti, grega-
tim cum Uxoribus & liberis, ait, obviam processisse Saracenos, sub-
mittentes colla, & voce Syra Barach i. e. benedic, in clamantes. Con-
jecturæ hæc sunt ac incertæ, ipsomet Drusio fatente, dubiumq;
an hîc habeant locum. Ille, Marinus scilicet, verosimile esse putat,
ut sit ex Hiphil אברך Imperativus, Aleph vel errore librariorum,
vel etiã dedita operâ scriptum fuerit loco He, ad declarandum hono-
rem maximum, qui habitus est Josepho. Sed in incuriã sive errore
librariorum loco א scriptum esse, nemo facilè concedet, qui om-
nes Codd. in scriptione per א consentire viderit, ac præterea
Scripturæ S. incorruptibilitatem, ut pium & æquum, credere
ac defendere voluerit. Dedita verò operâ s. à Scriptore *ἡρωεύσα*
Moysè, sive à Librariis id factum, exinde alicui minus proba-
bile, vel verosimile videri potest, quòd mystica illa significatio,
quam in seu ex litteris quæsiisse Marini sententiã perhibentur,
eodem è quorundã sententiã modo, etsi א retineatur, indicari,
adfirmari potest, cum א ex אבות i. e. multitudo esse transum-
rum, queat dici, (quod etiam in nomine Abrahami à DEO ipso
factum censent quamplurimi,) ac honoris hîc multitudinem,
& augmentum notare, si quis omninò in litteris mysterium,
aliquod hic Moysen, sive alios quæsiuisse, vel indicare voluisse,
velit adserere. Quid quod Judæus aliquis ex nomine אבות
illud א h. l. desumptum esse, possit ludere, uti sunt Judæi in hisce
talibus seu excogitandis, seu amplectendis nimium creduli &
religiosi. Quos nos mittimus, ad Dissertationis nostræ telam
pertexendam properantes. Esto igitur

Positio VII. & Ult.

Pro Ægyptiaca dictione vocem אברך ha-
bentes, discrepare. Ægyptiacam lin-
guam

guam veterem nobis hodie esse ferè in-
 cognitam. hodiernam è Græcâ & veteri
 Ægyptiaca esse conflata. Sententia Cal-
 vini, Paræi, Försteri, Crines I, Rungl, Drus I
 relata, ac confirmata. & præfigi vocabulis
 Ægyptiacis. Cornell à Lapide expositio. it.
 Merceri. Radices verborum Ebræis &
 Ægyptiis communes. נזן:נזן:נזן:נזן:נזן:
 נזן:נזן: peregrinas dictiones in Bibliis
 non arguere impuritatem. Vocabula Æ-
 gyptiaca & Græca in T. V. it. periodi Chal-
 daicæ.

Qui peregrinam sive Ægyptiacam esse vocem, נזן ex-
 istimant, itidem variant. Sunt, qui putant significationem
 ejus nos latere, cum lingua illa nobis sit hodie ignota, quippe
 quæ dudum esse desierit: pura sc. ac verus. Teste enim illo
 omnis eruditionis solidioris Smaragdo, Isaaco Casaubono, ep.
 315. *hodierna Ægyptiorum lingua è Græca & vetere Ægyptiorum
 est conflata, ut puris puris Vocabulis Græcis multa sint mixta, quæ neq;
 εμνησμον sapiunt, neq; ullam omninò earum linguarum, quæ sunt ab
 Ebræâ derivata.* Ægyptiacam esse dictionem, ac proinde non
 esse, quòd se lectores frustra torqueant, & sanè ridiculè argutos
 esse, qui nomen Ebr. à Rege Ægyptio impositum esse putent, expressè
 scribit Calvinus in h. l. à quo nò multum ablutit David Paræus
 c. h. l. Pro nomine, Ebræo נזן respondente, ac faustissimis ac-
 clamacionibus usuali habet Försterus in Lexico, Crinesius
 Exerc. II. quæst. 2. idemque sentire videntur eximius
 Theologus D. David Rungius prælect. h. l. ac Joh. Drusus comm.
 s. alleg. Confirmari potest sententia hæc inde, quod נזן

C

pro-

daturi, latiùs deducemus. Id modò jam addemus, Verbum
 נחנח in M. S. Imp. Conjug. Apohola habere אֲנַחֲנִי
 abrech, modo planè regulari, sicuti ab אֲמַר אָמַר אָמַר, sic
 אֲמַר אָמַר, quod est, ut notat Marianus Victorius Reatinus
 Episcop9 Amerinus, Instit. Ling. Æthiop. p. 48. a Fut. אֲמַר אָמַר
 amabo, mutatâ solùm radicali secunda ex prima in secundam
 classem h. e. Vocali a sub littera rad. secunda, in vocalem e mu-
 tata. Apud Arabes quoque ordinario modo Verbum بَرِي
 in Conjug. quarta, quæ transitiva est, haberet بَرِي بَرِي Vid.
 CL. Erpenium G. A. p. 40. & 61. Cùm itaque Vox Abrech apud
 Chaldaeos, Arabes ac Æthiopes analogicè secùdum omnes syl-
 labas ac puncta formetur, ut in textu Mosaico legitur, & Ægyp-
 tiacam linguam cum his maximam habere conformitatem ne-
 mo facìle negaverit, non absolum puto statuere, Scriptorem
 θεόπνευστον Vocem Ægyptiacam retinuisse. Nec esse etiam ar-
 bitror, quòd quis propterea sibi persuadeat, ac si, stante hac
 sententia, qua peregrinas dictiones in S. litteris V. T. Ebr. N. T.
 Græcis, reperiri cum magnis Viris credimus, impuritatis nos
 textum authenticum purissimum infirmulemus, nequaquam!
 μή γένοιτο! Quamvis enim Spiritus S. duas potissimum linguas sibi
 sanctificaverit, Ebræam sc. & Græcam, tamen & peregrinas vo-
 ces iisdem interdum adspersit: verba refero eximii omninò ac ce-
 leberrimi Theologi Dn. D. Waltheri Offic. Bibl. p. 203. & certè
 probabile perquàm est, Spiritum S. cuius amanuensis fuit Mosès,
 rei tantæ inter Ægyptios gesta Ægyptiacarum etiam adpellationum
 memoriam, ad posteritatem seram consecrare voluisse, uti piè scri-
 bit Crinesius Exerc. Ebr. p. 21. Taceamus, quòd Græcæ dictio-
 nes (de Chaldaicis tum Verbis, tum integris periodis res om-
 ninò in còfesso est) in textu Originali Ebræo reperiri, gravissimi
 tradunt Scriptores. Sed sed pedem figo, memor elegantissimæ

Ar. bum gnom: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Inprimis quia, sicuti Vir Theologus & Philologus maximus in
 litt. d. 16 Marti hujus anni ad me dat. judicat, quid vocabulo hoc in-
 nuatur, Difficile est ratione docere & vincere verbis. Esto igitur pausa.

בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲמַרְנָה
אֲמַרְנָה אֲמַרְנָה אֲמַרְנָה

In multis hodie multum est excellere linguis,
Quas habet in pretio Vesper, & Ortus amat.
Plus est, si doctis bene nota modestia paucis,
Ingenii tantas cingit, & ornat opes.
Vincit utrumq; decus, conferre Sionis in usum
Omnigenas linguas, Castaliosq; lacus.
Hoc, dilecte GERHARDE, facis: quamplurima calles,
Linguarum, & magno totus amore cales.
Nec tamen igne peris proprio, Narcissus ut alter,
Sed, cum magna patras, cuncta modestus agis.
Annon in nato patris viget emula virtus?
Restituat nobis natus hic, opto patrem.

GOTHOFREDUS CUNDISIUS D. & P.P.
Fac. Theol. p. t. Decanus.

GERHARDUS Doctor caelesti nomine notus,
Hesperis Diu celebravit dogma sub oris
Ingenio miro, dextra calamoque triumphans,
Tot strages Stygii Ducis edidit, astra beavit,
Quot post LUTHERUM vix vidit tertius haeres.
Ipse redux fertur Gnati migrasse sub antrum,
ERNESTI, quem rarus amor, labor enthëus ardet,
Eolsque pias meditari NUMINIS artes.
Fama quidem, sed vera refert, pagella que firmat,
Linguis plena sacris, quas lingua loquetur honorans.

quod Dn. Praefidi, Contubernali desideratis-
simo, amico animo gratulatur
JOH. VOLCI Goth. Ph. & Med. Doctorandus.

U8 A 6412

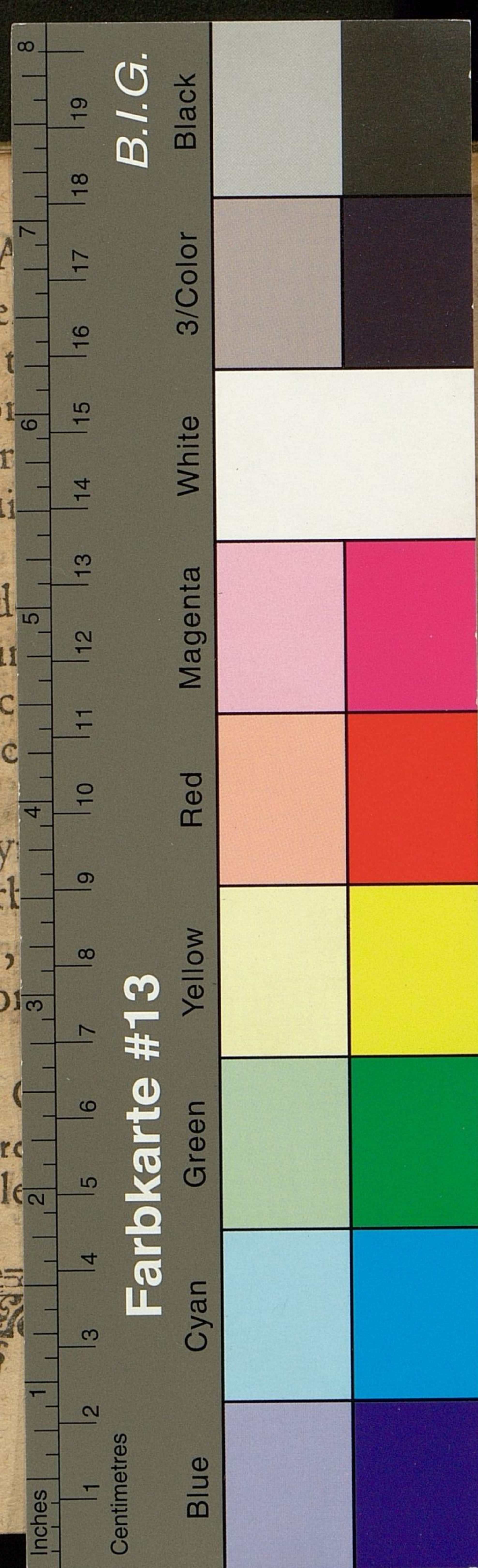
ULB Halle 3
002 920 379

U8 77

Retiro ✓

46

אברך אברך אברך אברך

five

De voce אברך, qua Gen. XLI. 43. legitur,

DISSERTATIO PHILOLOGICA,
POSTERIOR,

quam

פְּעוּרַת אֲבֵרַח וְרֵיחַ כְּבוֹד:

& indultu

AMPLISSIMI ORDINIS PHILOSOPHICI
in inclutâ Salanâ,

publicæ ἐξέτασῆς submittunt

M. JOHANNES ERNESTUS GERHARDUS Jenens.

&

MATTHÆUS TEUBELIUS Byrutho Francus.

a. d. XXVI. Aprilis

H. L. Q. C.

JENÆ,

Typis GEORGII Sengenwalds & CASPARI Brenschiemets/

Anno clc lxc XLV.

